

*TÜRKÇE - ÖZBEKÇE
KARŞILAŞTIRMALI
ATASÖZLERİ*

A

Acıyi acı bastırır.
Acı söz insani dininden, tathı söz yılani
deliğinden çıkarır.

Acıkan doymam, susayan kanmam
sanır.

Aç aylı oynamaz.

Aç köpek firm deler.

Aç ne yemez, tok ne demez.

Aç tavuk rüyasında dari görür.

Açın halini tok bilmez, hastanın halini
sağ bilmez.

Açın gözü ekmek teknesinde olur.

Adam adam kadri bilir, sarraf, altın
kiymeti.

Adam adam sayesinde adam olur.

Adam adama yük değil, can gövdeye
mülük değil.

Adam adamı bir kere aldatır.

Adammın alası (alacası) içinde, davar
alacısı dışında.

Adam iş başında belli olur.

Adam olana bir söz yeter.

Adammı yere bakanından, suyun sessiz
akanından kork.

Adem oğlu çığ sult emmiş.

Ağaç yaşı iken eğilir.

Ağaca balta vurmuşlar, neyleyim sapı
bendedir, demiş.

Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı
olur.

Ağacı kurt, insanı dert yer.

Ağacın meyvesi olunca başını aşağı
salar.

Ağaran baş, ağlayan göz gizlenmez.

Ağır yongayı yel kaldırırmaz.

Ağır ol, batman gelesin.

Ağız yemesse yüz utanmaz.

Ağlamayan çocuğa meme vermezler.

Аччиқни аччиқ кесар.

Яхши сўз илонни инидан чиқарар.

Очкўзнинг ёзи тўйса ҳам кўзи
тўймас.

Оч айиқ ўйнамас.

Очкўз эшак тўрвани тешади.

Тўқлик нелар дедирмас, очлик
нелар едирмас.

Оч товуқнинг тушига тариқ киради.

Қорни тўқнинг қорни очдан хабари
йўқ.

Очнинг кўзи экмақда, тўқнинг кўзи
ҳикматда.

Эр қадрини эр билар, зар қадрини
заргар.

Одам одам соясида одам бўлур.

Жон—танга меҳмон, инсон—
инсонга.

Кўр ҳассасини бир марта йўқотади.
Мол оласи сиртида, одам оласи
ичида.

Йигит иш бичувда билинар, тuya—
сув кечувда.

Яхши отга бир қамчи, ёмон отга
минг қамчи.

Ерга боқардан ер ҳам қўрқар.

Одам боласи хом сут эммиш.

Болани ёшдан асра, ниҳолни
бошдан асра.

Ўзимдан чиқдан балога қайга борай
даъвога?

Куш уясида кўрганини қилар.

Дарахтни қурт ейди, инсонни—
дард.

Мевали дарахтнинг боши ҳам.

Касални яширсанг иситмаси ошкор
қилади.

Оғир тошни сув оқизмас.

Оғир бўлсанг, ютасан.

Оғиз емаса юз қизармайди.

Йигламаган болага кўкрак
бермайдилар.

Ағларса анам ағлар, каланы ялан ағлар.
Ағрısız баş олмаз.
 Ah yerde kalmaz.
 Ak akça kara gün içindir.
 Ak köpeк, kara köpeк, ikisi de
 köpektir.
 Akacak kan damarda durmaz.
 Akar su pislik tutmaz.
 Akıl, akıldan üstünür.
 Akıl kişiye sermayedir.
 Akıl olmayınca ne yapṣın sakal.
 Akıl para ile satılmaz.
 Akıllı düşman, akılsız dosttan yeğdir.
 Akıllı düşüncesi kadar deli oğlunu
 everir.
 Akılsız başın zahmetini ayak çeker.
 Ak koynun kara kuzusu da olur.
 Akşama karşı gitme, tana karşı yatma.
 Akşamin işini sabaha koma.
 Alacağın olsunda da alakargada olsun
 Akraba ile ye, iç, alışveriş etme.
 Alçak uçan yüce konar, yüce uçan
 alçak konar.
 Alçak yerde yatma sel alır, yüksek
 yerde yatma yel alır.
 Al elmeye taş atan çok olur.
 Alışmiş kudurmuştan beterdir.
 Alım olmak kolay, adam olmak zor.
 Alma mazlumun ahını, çıkar aheste
 aheste.
 Altın çamura düşmekle kıymetten
 düşmez.
 Altın, pas tutmaz.
 Altın anahtar her kapıyı açar.
 Arabanın ön tekeri nereden geçerse
 arka tekeri de oradan geçer.
 Araba devrilince yol gösteren çok olur.
 Arpa eken buğday biçmez.

Йиғласа онам йиғлайди, қолгани
әлғон йиғлайди.
Дардсиз бош, кафансиз ўлым
бўлмас.
Ноҳақ қон ерда ётмас.
Оқ танга—қора қунга.
Оқ ит, қора ит—бари бир итдир.
 Пешонага ёзилганини кўз кўрап.
 Оқин сув ҳаром бўлмас.
 Ақл ақелдан қувват олади.
 Ақл—одамнинг олтин тоғи.
 Ақл ёшда эмас, бошда.
 Ақл бозорда сотилимас.
 Ақлсиз дўстдан ақлли душман
 афзал.
 Ўйчи ўйлагунча таваккалчи ишини
 битирибди.
 Ақлсиз бош икки оёққа тиним
 бермайди.
 Бир онадан алвон хил бола
 туғилади.
 Эрта чиқсанг, олдингдан тонг
 чиқади, кеч чиқсанг, олдингдан тун
 чиқади.
 Бугунги ишни эртага қўйма.
 Олақарғада оларинг бўлса, ёз бор,
 қиши бор, оларсан.
 Қариндошдан қарз олма;
 қариндошга қарз берма,
 қариндошдан қиз олма, қариндошга
 қиз берма.
 Камтарга—камол, манманга—завол.
 Қозиқнинг учи ҳам бўлма, боши
 ҳам бўлма, ўртаси бўл.
 Мевали дарахтга тош отиласди.
 Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас.
 Олим бўлиш осон, одам бўлиш
 қийин.
 Ноҳақ қон ерда ётмас.
 Олтин балчиққа тушса ҳам—олтин.
 Олтин зангламас.
 Пул бўлса—чангалда шўрва.
 Катта арава қаердан юрса, кичик
 арава ҳам шу ердан юради.
 Арава синса раъйикорчи кўпаяр.
 Арпа экиб, буғдой кутма.

Arsızın yüzüne tükürmüşler: "yağmur yağıyor!.." Demiş.

At adımina göre değil, adamina göre yürürt.

At binenin, kılıç kuşanannı.

At yiğidin yoldaşıdır.

Atasını tanımayan allah'ını tanıtmaz.

Atçeş olmayan yerden duman çıkmaz.

Atılan ok geri dönmez.

Atın ölümü itin bayramıdır.

Atlas nallanırken kurbağa ayağını uzatmaz.

Ava giden avlanır.

Ayağını yorganına göre uzat.

Ayıpsız yar arayan yarsız kalır.

Az söyle, çok dinle.

Azıcık aşım, ağrısız başım.

Orsizning юзига тупурса, ёмғир ёғаяпти, дермиш.

От тизгини кимда бўлса, шунга бўйсунади.

От минганинни, қилич туттанинни.

От—йигитнинг қаноти.

Ота-онасини танимаган, тантрисини танимас.

Шамол бўлмаса, дарахтнинг учи қимирламайди.

Айтилган гап—отилган ўқ; уни қайтариб бўлмайди.

Отнинг ўлими—итнинг байрами.

Отга тақа қоққанда, қурбақа оёгини кўтарар.

Бирорвага чоҳ қазисанг, ўзинг йиқиласан.

Кўрпанга қараб оёқ узат.

Айбиз бер қидирган ёрсиз қолар.

Оз сўзла, кўп тингла.

Оз ошим, фавғосиз бошим.

B

Bacası eğri, ama dumanı doğru çıkar.

Bağ'a bak üzüm olsun, yemeye yüzün olsun.

Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.

Bal demekle ağız taşlı olmaz.

Bal tutan parmağını yalar.

Balık, ağa girdikten sonra aklı başına gelir.

Balık baştan kokar.

Balm olsun, sinek bağdat'tan gelir.

Balta deşoedik ağaç olmaz.

Bana dokunmayan yılan kırk yıl yaşasın.

Baş başa vermemeyince taş yerinden kalkmaz.

Baş netreye giderse, ayak da oraya gider.

Başa gelen çekilir.

Bedava sirke baldan tatlıdır.

Beleş atın dişine bakılmaz.

Besle, büyüt danayı; tanimasın anayı.

Қуёш булут ортида ҳам ёргутради.

Богни боқсанг бое бўлар, ботмон даҳсар ёғ бўлар, боқимсиз бое тоғ бўлар, юрак-багринг доғ бўлар.

Қарасанг—бое, қарамасанг—тоғ.

"Халво" деган билан оғиз чучимас.

Бол тутган бармогин ялар.

Ит кўрганда эсиннга таёқ тушади.

Балиқ бошидан сасииди.

Давлат қуши қўнса чивин бошига, семурғелар кунда унинг қошига.

Болта тегмagan ёғоч бўлмас.

Мен сенга тегмайман, сен менга тегма.

Қарс икки қўлдан чиқар.

Қуш уясида кўрганини қилади.

Бошга тушганни кўз кўрап.

Текин сирка—болдан totli.

Тортиқ қилинган туюнинг тишини санамайди.

Мен куярман боламга, болам куяр

Bes parmak bir değil.

Bıçak kendi sapını kesmez.

Bıçak yarası unulur, dil yarası unumzaz.

Bilimmedik aş ya karın ağrıtır, ya baş.

Bin dost az, bir düşman çok.

Bin ölç, bir kes.

Bir ahruda at da bulunur, eşek de.

Bir çiçekle yaz olmaz.

Bir çiftlikte iki horoz ötmez.

Bir defa görmek bin defa okumaktan yeğdir.

Bir deli kuyuya taş atmış, kırk akılı çikaramamış.

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

Bir elinin verdiğini öbür elin görmesin.

Bir göz ağlarken öbür göz gülmeyez.

Bir kötüünün yedi mahalleye zararı dokunur.

Bir sıçrarsan çekirge, iki sıçrarsan çekirge, üçüncüde ele gepersin çekirge.

Boğaz dokuz boğundur.

Bol bol yiyen, bel bel bakar.

Boş çuval ayakta durmaz.

Boynuz kulağı geçer.

Boş gezmekten bedava çahılmak yeğdir.

Bugünkü işini yarına bırakma.

Bugünkü tavuk yarmki kazdan iyidir.

Bülbülü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş.

Büyük balık küçük balığı yer.

Cahile söz anlatmak, deveye hendek atlatmaktan güçtür.

Cambaz ipte, balık dipte gerek.

Can canım yoldaşdır.

bolasiga.

Bеш құл баробар әмас.

Пичоқ ўз сопини кесмайды.

Тир яраси тузалар, тил яраси тузалмас.

Синалмаган отнинг сиртидан ўтма.

Дўстинг минг бўлса ҳам оз, душманинг бир бўлса ҳам кўп.

Етти ўлчаб, бир кес.

Бир уядан неча алвон қуш учади.

Бир гул билан баҳор келмас.

Бир қозонда икки қўйчорнинг боши қайнамас.

Минг марта эшиттандан бир марта кўрган афзалдир.

Битта ахмоқ қудуқقا тош ташласа, ўнта ақслини овора қилади.

Елгиз отнинг донғи чиқмас, донғи чиқса ҳам чангчи чиқмас.

Үнг қўлинг берсин, чап қўлинг былмасин.

Бир тиш оғриса, ёнидаги ҳам оғрийди.

Битта чириган олма бир омбор олмани чиритади.

Кўза кунда синмайди, кунида синади.

Етти ўлчаб, бир кес.

Борида—полдириң—полдириң,

йўғида—қараб ўлтириң.

Бўш қоп тик турmas.

Бурун чиқкан қулоқдан, кейин чиқдан мугуз ўзади.

Бекор тургунча, бекор ишла.

Бугунги ишни эртага қўйма.

Йўқ товуқдан бир тухум яхши.

Булбулга тилла қафасда тутқун бўлғандан кўра, тикандан қурилған уяси минг марта афзal.

Катта балиқ кичкина балиқни ейди.

C

Ахмоққа ақл ўргатмоқ, тошга дон сепган билан баробar.

Бирор—тош, бирор—гул, ўз жойида иккови ҳам керак.

Кўнгил кўнгилдан сув ичар.

Can çıkmayınca huy çıkmaz.

Cana gelecek mala gelsin.

Cefa çekmeyen sefam kadrini bilməz.

Cesurun bakuşı, korkağım kılıcından keskindir.

Cins horoz yumurtada (iken) öter.

Çağırılan yere erimme, çağrılmayan yere görünme.

Çam sakızı çoban armağanı.

Çanaga ne doğarsan, kaşığa o çıkar.

Çıkmadık candan ümit kesilmez.

Çiftçinin ambarı sabanın ucundadır.

Çiftçiye yağmur, yolcuya kurak; cumlenin muradını verecek hakk.

Çırkefe taş atma üstüne sıçtar.

Çivi çiviyi sörək.

Çocuğa iş buyuran, ardına kendi düşer.

Çocuğum bulunduğu yerde gıybet olmaz.

Çoğu zarar, azi karar.

Çok bilen çok yanılır.

Çok koşan çabuk yorulur.

Çok yaşayan bilmez, çok gezen bilsər.

Сут билан кирган—жон билан чиқар.

Жон бўлса, жаҳон топилар, ош бўлса—қозон.

Жафо чекмаган сафо қадрини билмас.

Шернинг ўлиги ҳам от ҳуркитади.

Бўлали бола бошидан маълум.

Айтган ерга эринма, айтмаган ерда кўринма.

Чумолининг совғаси—чиғиртканинг оёғи.

Ҳар ким экканини ўрар.

Чиқмаган жондан—умид.

Омоч сени тўйдиргай, омборингни тўлдиригай.

Деҳқон ёмғир тилайди, кулов аёз тилайди.

Балчика тош отсанг, бетингга сачрайди.

Итни ит талаб ўлдиради.

Болани ишга буор, кетидан ўзинг югор.

Болали ўйда гийбат йўқ.

Асалнинг ози ширин.

Кўп гапирган кўп янглишар.

Кўп юргурган тулки очдан ўлар.

Кўп яшаган билмас, кўп кўрган билар.

D

Dağ başı dumamsız olmaz.

Dağ dağa kavuşmaz insanı kavuşur.

Damlaya damlaya göl olur.

Dar yerde yemek yemektense, geniş yerde dayak yemek evladır.

Demir kızgın ikeā dövülür.

Demir nemden çürür, insan gamdan.

Dibi görülmeyen sudan geçme.

Dikensiz gül olmaz.

Dilin cismi küçük, cürtmü büyük.

Dilin kemiği yok.

Тоғ боши тумансиз бўлмас, эр боши хаёлсиз.

Тоғ тоғ билан қовушмас, одам одам билан қовушар.

Тома тома кўл бўлар.

Тор ерда ош егандан—кенг жойда мушт еган яхши.

Темирни қизигида бос.

Темирни нам чиритади, инсонни кам қаритади.

Синалмаган отнинг сиртидан ўтма.

Тикансиз гул бўлмас.

Тил кичик бўлса ҳам, дунёни бузиб тузатади.

Тилнинг суяги йўқ, оғизнинг жияги

Doğru söyleyenin dokuz kőyden kovarılar.

Doğru söz acıdır.

Dost acı söyle.

Dost başa bakar, düşman ayağa.

Dost bin ise azdır, düşman bir ise çoktur.

Dost kara günde belli olur.

Dostun attığı taş, başı yarınaz

Dünya mahdünyada kalır.

йўқ.

Тўғри сўз түқданингта ёқмас.

Тўғри сўз аччиқ бўлур.

Дўст ачитиб галирар, душман кулдириб.

Дўст бошга боқар, душман—оёққа.

Дўстинг минг бўлса ҳам оз, душманинг бир бўлса ҳам кўп.

Яхши дўст ёмон кунда билинади.

Дўст отган тош бош ёрмас.

Дунё моли дунёда қолар.

E

Eceli gelen köpek cami duvarına işer.

Eğilen baş kesilmez.

Eğri otur, doğru söyle.

El elin eşiğini türkü çağırarak arar.

El eli eli yukarı, iki el de yüzü.

Elçiye zeval olmaz.

Elin ağızı tutulmaz.

Elti eltiye eş olmaz, arpa undan aş olmaz.

Emek olmazsa yemek olmaz.

Er olan ekmeğini taştan çıkarır.

Erteye kalan, arkaya kalır.

Esirogenen göze çöp batar.

Eski dost düşman olmaz, yenisinden vefa gelmez.

Evdeki hesap çarşıya uymaz.

Evvvel düşün, sonra söyle.

Fakirlik ayır değişildir, tembellik synptr.

Fare deliğe siğmamış, bir de kuyruğuna kabab bağlamış.

Fırsat her vakit ele geçmez.

Fukaranın tavuğu tek tek yumurtalar.

Эчкининг ажали етса, қассобни сузади.

Этилган бошни қичич кесмас.

Эгри йўлдан юрсанг ҳам, тўғри юр.

Бироннинг ишига бироннинг қўли саратонда совқотиби.

Кўл қўлни ювар, икки қўл бетни.

Элчига ўлим йўқ.

Эл оғзига злак тутиб бўлмас.

Кундошлар кул отишар, овсинашлар игна отишар.

Ишлаган—тишлайди, ишламаган—кишнайди.

Йигит моли—ерда.

Қолган ишига қор ёғар.

Аяган кўзга чўп тушар.

Эски дўст душман бўлмас, янгисидан вафо келмас.

Үйдаги гап бозорга рост келмас.

Аввал ўйла, кейин сўйла.

Камбагаллик айб эмас.

Сичқон сиғмас инига, галвир боғлар думига.

Вақтинг кетди—баҳтинг кетди.

Камбагал тухум топса, ичидан саригини тополмас.

G

Garip itin kuyruğu bacağı arasında gerek.

Gelmek misafirin, gitmek hane sahibinin.

Мусоғир итнинг думи қисиқ бўлади.

Келиш—мехмондан, кетиш—мезбондан.

Gençliğin kıymeti ihtiyarlıkta bilinir.

Gençlikte para kazan, kocalıkta kur kazan.

Gönlün yazı var, kişi var.

Gönülden gönüle yol vardır.

Gözden irak olan gönülden de irak olur.

Gülme komşuna, gelir başına.

Güllü seven dikenine katlanır.

Güneş balıkla sıvanmaz.

Güneş girmeyen eve doktor girer.

Güvenme dostuma, saman doldurur postuna.

Қаримагунча йигитлик қадринга билмас.

Ёшликтеги гайрат—кексаликдаги роҳат.

Бир йигиттинг бир кулгиси бор.

Күнгилдан күнгилга йўл бор.

Кўздан йироқ—кўнгилдан йироқ.

Кулма қўшнингта, тушар бошингта.
Гулни севган—тиканига ҳам чидайди.

Ойни этак билан ёпиб бўлмас.

Офтоб кирмаган уйга табиб киради.

Ишонмагил “дўстингта”—сомон тиқар пўстингта.

H

Hak yerde kalmaz.

Hamala semeri yük değildir.

Haram harama gider.

Harman dövmek keçinin işi değil.

Hatasız kul olmaz.

Hekimden sorma, çekenden sor.

Helva demekle ağız şırın olmaz.

Herkes bildiğini okur.

Her koyun kendi bacagindan asılır.

Хақ жойига қадар топар.

Керакли тошнинг оғири йўқ.

Ҳаромдан келган ҳаромга кетар.

Чумчук сўйса ҳам, қассоб сўйсин.

Хатосиз мерган бўлмас.

Табиб—табиб эмас, бошидан ўтган—табиб.

“Халво” деган билан оғиз чучимас.

Мулла билганини ўқир.

Оқ қўйни ҳам, қора қўйни ҳам ўз оёғидан осадилар.

I

İrmaktan geçerken at değiştirilmez.

İstran it dişini göstermez.

Кечувда от алмаштирилмайди.

Тишлонғич ит тишини кўрсатмас.

İ

İğneyi kendine, çuvaldızı başkasına batır.

İki baş, bir kazanda kaynamaz.

Пичоқни ўзингга ур, оғримаса бирорва.

Икки қўчкорнинг боши бир қозонда қайнамас.

Етти ўлчаб, бир кес

Ит итнинг қўйругини босмас.

Ит хурап—карвон ўтар.

Ип ингичка еридан узилади.

Сўраганнинг бир бети қора, бермаганнинг икки бети қора.

Яхши дўст ёмон кунда билинади.

Яхшиликка яхшилик—ҳар

İki ölç, bir biç.

İt itin ayağına (kuuguşuna) basmaz.

İt ürür, kervan yürür.

İp inceldiği yerden kopar.

İsteyenin bir yüzü kara, vermeyenin iki yüzü.

İyi dost kara günde belli olur.

İyiliğe iyilik her kişisin karı, kötülüğe

iyilik er kişinin kari.

кишининг иши, ёмонликка яхшилик—эр кишининг иши.

K

Kalan işe kar yağar.

Keçi can derdinde, kasap yağ derdinde.
Kedi erezmediği ciğere pis der.

Kenarma bak bezini al,anasına bak kizını al.

Karga yavrusuna bakmış, "benim ak-pak evladım" demiş.

Kılıç kınıni kesmez.

Komşu tavuğu komşuya kaz görünür.

Köpek sahibini ısırmaz.

Köpeksiz sürüye kurt dalar.

Kuru laf karm doyurmaz.

Kurunun yanında yaş da yanar.

Kurt kocayinca köpeklerle maskara olur.

Kürkçünün kürkü olmaz, börkçünün böركü.

Колган ишга қор ёғар.

Эчкига жон қайғуси, қассобга ёғ.

Мушук илмоқдаги қўйруқни ололмай, "пиф, сассиқ!" деган экан.
Онасини кўриб, қизини ол.

Кўнгиз ўз боласини оптоғим дер,
кирпи ҳам ўз боласини юштоғим дер.

Килич ўз қинини кесмас.

Кўшнининг товуғи қўшнига хўroz кўринади.

Ит эгасини қопмайди.

Ити йўқ қўйга бўри чопар.

Куруқ қошиқ оғиз иирттар.

Тўқайга ўт кетса, ҳўлу қуруқ баравар ёнар.

Бўри қариса, итта кулги бўлар.

Уста пичоқда ёлчимас, этикдўз—
бигизга.

L

Lisan gönüln tercümanıdır.

Тил кўнгил таржимонидир.

M

Mal canın yongasıdır.

Malını iyi sakla, komşunu hırsız etme.

Мол жигардан бунёд бўлади.

Ўзингта эҳтиёт бўл, қўшнингни ўгри тутма.

N

Ne ekersen onu biçersin.

Nerede hareket, orada bereket.

Экканингни ўрасан.

Ҳаракат, ҳаракатдан баракат.

O

Oynamasını bilmeyen gelin yetim dar demiş.

Ўйин билмаган хотинга уй торлиги баҳона.

О

Ödünç gülle gülle gider, ağlaya ağlaya
gehir.

Ölmüş eşek kurttan korkmaz.

Once düşün, sonra söyle.

Оларда кирар жоним, берарда
чиқар жоним.

Тўрга тушган балиқ қармоқдан
қўрқмас.

Олдин ўйла, кейин сўйла.

R

Rüzgar esmeyeince, yaprak kimildamaz.

Шамол бўлмаса, дараҳтнинг учи
қимирламайди.

S

Sabreden derviş, muradına ermış.
Sağ elinin verdiği sol elin görmesin.

Sakınan gözde çöp dülşer.
Sebepsiz kuş bile uçmaz.
Serçeden korkan dari ekmez.
Son pişmanlık fayda vermez.
Soy soya çeker.

Söz adının mihengidir.

Sürüden ayrılanı kurt kapar.
Süttien ağızı yanana, yoğurdu üfleyerek
içer.

Сабр этган—муродга етган.
Үнг қўлнинг берганини чап қўл
билмасин.

Аяган кўзга чўп тушар.
Сабабсиз күш ҳам учмас.
Чумчуқдан қўрқсан тариқ экмас.
Сўнгги пушаймон—ўзингга душман.
Қазисан, қартасан, асл зотингга
тортасан.
Сўз—кишининг ўзаги, одоб унинг
безаги.
Подадан айрилганни бўри ер.
Оғзи куйган қатиқни ҳам пуфлаб
ичади.

Ş

Şakanın sonu kakadır.
Şimşek çakmadan gök gürlemez.

Tatlı dil yılansı deliğinden çıkarır.
Tembele iş buyur, sana aklı öğretsın.

Testiyi kiran da bir, su getiren de.

Tevekkelin gemisi batmaz.
Tilkinin dönüp dolasıp geçeceği yet
kirkçü dükkanıdır.
Tok açın halinden bilməz.

Topraqı işleyen, ekmeği dişler.

Ҳазил, ҳазилнинг таги зил.
Чақмоқ чақмаса, момоқалдироқ
гумбурламайди.

Т

Яхши гап илонни инидан чиқаради.
Дангасага иш буюрсанг, отангдан
яхши насиҳат қиласди.

Сув келтирган хору, кўза синдирган
азизми?

Таваккалчининг кемаси ботмас.
Тулки қанчалик қочмасин, борар
жойи—мўйначининг дўкони.
Қорни тўқнинг қорни очдан хабари
йўх.

Ишлаган—тишлайди.

U

Ucuz etin yahnisi yavan olur.
Ucuz sirke baldan tatlıdır.
Ucuzdur illeti var, pabalıdır hikmeti
var.
Uyuyan yılannıñ kuyruğuna basma.

Арzonнинг шўрваси татимас.
Текин сирка—болдан totли.
Арzon—бейллат эмас, қиммат—
бәхикмат эмас.
Ётган илоннинг қуйругини босма.

Ü

Üzüm birbirine bakarak kararlıt.
Üzümsiz öten horozun başını keserler.

Чиллаки чиллакини кўриб чумак
уради.

V

Vakit nakittir.
Vakitsiz öten horozun başını keserler.
Var varlatır, yok söyletir.

Вақтинг кетди—нақдинг кетди.
Бемахал қичқирған хўрознинг
калласини оладилар.
Бор борини айтади, йўқ—зорини.

Y

Yalancının evi yanmış, kimse
inapmamış.
Yalnız taş duvar olmaz.
Yazın başı pişenin kışın aşı pişer.
Yılan kendi eğrisini bilmez, deveye
boynun eğri der.

Елғончининг уйи куйса ҳам, ҳеч
ким ишонмайди.
Бир тариқдан бўтқа бўлмас.
Ёзда боши қайнамаганнинг қишида
оши қайнамас.
Иштони йўқ тиззаси йиртиқа
кулибди.

Z

Zaman sana uymazsa, sen zamana uy.
Zarardan korkan kar edemez.

Замон сенга боқмаса, сен замонга
боқ.
Чумчуқдан қўрқсан тариқ экмас.